

АБАЙ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

**Математика, физика және информатика институты
Информатика және білімді ақпараттандыру кафедрасы**

ДИПЛОМДЫҚ ЖОБА

**Тақырыбы: Инновациялық технологияларды қолдану арқылы «Көркем еңбек»
пәнін оқытудың тиімділігін арттыру**

Орындағандар:

Асылбек Әйгерім Ренатқызы

Хамитова Гүлвира Серікқызы

Әшіржанұлы Нұрсұлтан

Ғылыми жетекшісі

п.ғ.д., профессор:

Қазақбаева Д.М.

Алматы, 2021

Жобаның мақсаты

Инновациялық технологияларды қолдану арқылы «Көркем еңбек» пәнін оқытудың тиімділігін арттырудың ғылыми негіздерін айқындау және оны әдістемелік тұрғыдан қамтамасыз ету.

Дипломдық жоба тақырыбының өзектілігі

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында: «*Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологиясы мен инновациялық әдіс-тәсілдерді енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу*» - деп білім беру жүйесін одан әрі дамыту міндеттері көзделген.

Анықталған мақсатқа сәйкес жобада келесі міндеттер қойылды:

- «инновация», «инновациялық технологиялар», «мультимедиа», «мультимедиалық технологиялар» ұғымдарының мәнін ашу;
- оқытудың тиімділігін арттыруға мүмкіндік беретін педагогикалық шарттарды айқындау;
- «Көркем еңбек» пәнін оқытудың тиімділігін арттыруда инновациялық әдістерді қолданудың маңызын көрсету;
- «Көркем еңбек» пәнін оқытуда инновациялық технологияларды қолданудың тиімділігін тәжірибелік-эксперименттік жұмыс арқылы тексеру.

Жобаның күтілетін нәтижесі

- «Көркем еңбек» пәнін оқытудың тиімділігін арттыруға мүмкіндік беретін педагогикалық шарттар айқындалып, инновациялық технологияларды қолданудың маңызы ашып көрсетілді;
- тәжірибелік-эксперименттік жұмыс нәтижелерін жалпы білім беретін мектептің 8-сыныбындағы «Көркем еңбек» пәнін оқытудың тиімділігін арттыру мақсатында қолдануға болады.

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ

1. ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

1.1 Оқыту үдерісінде инновациялық технологияларды пайдалану жайлы ғылыми-әдістемелік еңбектерге шолу жасау

1.2 Заманауи ақпараттық коммуникативтік технологиялардың оқытудың тиімділігін арттырудағы орны мен ролі

1.3 Оқытудың тиімділігін арттыруда мультимедиалық технологияларды пайдаланудың маңызы мен мүмкіндіктері

2. МУЛЬТИМЕДИАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ «КӨРКЕМ ЕҢБЕК» ПӘНІН ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ

2.1 Оқытудың тиімділігін арттыруда қолданылатын мультимедиалық технологиялардың түрлері мен ерекшеліктері

2.2 «Көркем еңбек» пәнін оқытудың тиімділігін арттыру мақсатында мультимедиалық құралдарды пайдаланудың әдіс-тәсілдері

2.3 Оқытудың тиімділігін арттыру бойынша тәжірибелік-эксперименттік жұмыс және оның нәтижелері

ҚОРЫТЫНДЫ

Көркем еңбек пәнін оқытуда жаңа инновациялық технологияларды пайдаланудағы басты мақсаты — оқушыларға білім алу процесінде көмектесу.

Оқушының тапсырмаларды өз бетінше орындауына үлкен ізденіс пен ойлау, жігер мен ынта, күш пен қайрат керек. Қазіргі заман талабына сай білім беруде инновациялық технологияларды қолданудың өзектілігі, педагогикалық шарттары және олардың маңыздылығы қазіргі уақыттың талаптарына жауап берілуі тиіс. Сол себепті, инновациялық технологияларды қолданудың педагогикалық тиімділігін арттыру керек.

Жоғарыда айтылғандардан қазіргі кезде толық әрі жан-жақты шешілмеген мәселе ретінде жалпы білім беретін мектепте «Көркем еңбек» пәнін оқытудың тиімділігін арттыруда инновациялық технологияларды қолдануға қойылатын қазіргі заманғы талаптар мен оны жүзеге асыру жағдайларының жеткіліксіз болуы арасында **қарама-қайшылықтар** орын алып отырғандығы байқалады.

Осы қарама-қайшылықтардан инновациялық технологияларды қолданып «Көркем еңбек» пәнін оқытудың тиімділігін арттыруға ықпал ету үшін оқытудың белсенді әдістері қандай болуы тиіс деген **проблема** туындайды. Осыған орай, бүгінгі ақпараттық қоғамда инновациялық технологияларды қолданып пәнді оқытудың тиімділігін арттырудың педагогикалық шарттарын айқындау өзекті мәселе болып табылады.

Осы айтылғандар дипломдық жобаның тақырыбын «Инновациялық технологияларды қолдану арқылы «Көркем еңбек» пәнін оқытудың тиімділігін арттыру» деп таңдап алуға мүмкіндік берді.

ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Еліміздің егемендік алып, қоғамдық өмірдің барлық саласында, соның ішінде білім беру саласында да, жүріп жатқан демократияландыру мен ізгілендіру мектепті дағдарыстан шығаратын қуатты талпыныстарға жол ашты.

Қазіргі дамыған елдер инновациялық идеяларымен дүние жүзін жаулап келеді. Бүгінгі күні өмірімізге дендеп еніп, қолданысы кеңейе бастаған «инновация» термині ауыз екі тілде ғана емес, қоғамдық қарым-қатынаста кеңінен қанат жаюда. «Инновация» ағылшын тілінен аударғанда «жаңалық енгізу, жаңашылдық» деген ұғымды білдіреді. Басты мәні «бұрын болмаған жаңалық, қоғамдық қажеттіліктерді қанағаттандырудың жаңа әдісі» деген түсініктеменің жиынтығы.

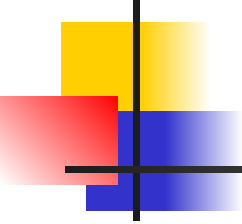
Ғылыми-педагогикалық әдебиеттерді сараптау нәтижелері «новация» мен «инновация» ұғымдарын жеке-жеке қарастыру керектігін көрсетті. Дегенмен, әдебиеттерде осы екі ұғымның әртүрлі анықтамалары кездеседі. Энциклопедиялар мен сөздіктерде «инновация» ұғымының әртүрлі анықтамаларын кездестіруге болады.

Инновация ұғымына жалпы энциклопедияның жаңа басылымында «инновация, жаңалық, жаңару – техникалық және технологиялық жетістіктер мен ашылымдардың немесе жаңалықтардың іс жүзіндегі қолданысы» деген анықтама берілген.

Ал, сөздікте «*новация* – бар нәрсенің ішінара жаңаруы, яғни қандай да бір бөлігінің, қасиетінің, байланысының өзгеруі» делінсе, «инновация – мүлдем жаңа нәрсе, жаңалық» ретінде пайымдалады.

«Инновация» сөзі латын тіліндегі *in* (ішіне) *novus* (жаңа) сөздерінен құралып, жаңару, жаңалық, өзгеру деген мағынаны білдіреді.

В.В. Каплан және К.А.Павлюткин **ЦБР** (цифрлық білім беру ресурсы) «пайдалану» оқушының жеке тұлғасының жетілуі үшін, ақпараттық қоғам талаптарында өз бетінше дайындалуға қолайлы жағдай тудырады деп ой тастайды.

ЦБР оқу үдерісінде пайдаланудың тиімділігі бір қатар факторлерге байланысты:

- қолданылатын техниканың сенімділігі;
- оқушылардың қызығушылығы;
- қашықтықтағы мәліметтердің ақпараттық қорын пайдалана алу қабілеті;
- компьютермен жұмыс жасай алу қабілеті;
- ЦБР пайдаланудың дәлелдеуі және т.б.

Демек, оқу процесін технологияландыру дегеніміз – білім беру бағыттарына сай оқыту процесін құрастыру.

Инновациялық іс-әрекеттің түрлі аспектілерін, білім берудің мазмұнын дамыту, жаңалықты енгізу мәселелерін Ю.К. Бабанский, Ш.Т.Таубаева, М.М. Жанпейісова, Ж.А. Қараев және т.б. қарастырған. Жаңа технология – педагогикалық процеске оқыту мен тәрбиенің жаңа тұжырымдамаларын, оқу жоспарларын және бағдарламаларын, түрлерін, әдістерін, құралдарын енгізіп, мақсатына жету.

Қорыта айтқанда, оқытудың тиімділігін арттыру мақсатында жаңа білім парадигмасына сүйене отырып, оқыту технологияларының тиімді жақтарын таңдап алу қажет және озық инновациялық технологиялар оқу-тәрбие үдерісіне белсенділікпен енгізілуі керек.

1.2 Заманауи ақпараттық коммуникативтік технологиялардың оқытудың тиімділігін арттырудағы орны мен ролі

Ертеңгі күннің бүгінгіден де гөрі нұрлы болуына ықпал етіп, адамзат қоғамын алға апаратын құдіретті күш тек білімге ғана тән.

Білім беруді ізгілендіру, ақпараттандыру – бүгінгі заман талабы. Ақпараттық білімнің, адамның ортамен өзара қарым-қатынасын үйлестіру және жаңа қоғамда ақпараттық технологияны пайдалану, ақпараттық мәдениетпен байланысын кеңейту мүмкіндіктері мол кезде өркениеттің өсуі ақпараттық қоғамның қалыптасуымен тікелей байланысты екенін ескерсек, қазіргі кездегі білім мен техниканың даму деңгейі әрбір адамда сапалы және терең білім мен кәсіби іскерліктердің болуын, жастардың белсенді шығармашылықпен жұмыс істеуін талап етеді.

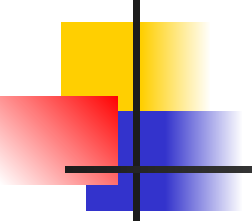
Пәндерді оқыту әдістемесіне интернет жүйесін қосу – сапалы білімнің қайнар көзі болады. Интернет жүйесі арқылы оқыту оқушылардың өзара ақпарат алмасуын жеделдетеді, танымдық қызметін арттырады, білім алуға қызығушылығын ұлғайтып, өз бетінше ізденуге ұмтылдырады. Оқушылардың мұндай қабілеттерін дамытатын, танымдық іс-әрекетін қалыптастыратын, әрине, мұғалім екені даусыз. Оқытудың бұл жүйелерінде мұғалім тек басшылық жасап ұйымдастырушы, бағыттаушы рөлінде болады.

Ақпараттық-коммуникативтік технология жағдайындағы оқыту үдерісінің функциялары: оқыту, тәрбиелеу, дамыту, ақпаратты болжамдау және шығармашылық қабілеттерін дамыту.

Ақпараттық-коммуникативтік технологиялардың оқу-тәрбие үдерісіне енуі мұғалімге жаңа бағыттағы мақсаттар қояды. Олар:

- өз пәні бойынша оқу-әдістемелік электрондық құрылым жасақтау, әдістемелік пәндік Web-сайттар ашу;
- әртүрлі компьютерлік желілерді қолдану.

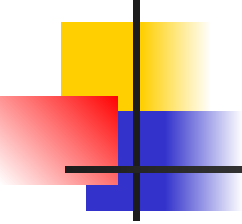
Бүгінгі күні инновациялық әдістер мен ақпараттық технологияларды қолдану арқылы оқушының креативті ойлау қабілетін арттырып, ізденушілігін дамытып, қызығушылығын тудыру, белсенділігін арттыру білім беру жүйесінің алдында тұрған ең негізгі мақсат болып табылады.

«Ақпараттық-коммуникациялық құзыреттілік деген не?» деген сұраққа келесідей жауап беруге болады: «Ақпараттық-коммуникациялық құзыреттілік – бұл оқу, тұрмыс және кәсіби бағыттағы міндеттерді анықтауда ақпараттық-коммуникациялық технологияның мүмкіндіктерін жан-жақты қолдану қабілеттілігі».

Ақпараттық құзыреттілік:

- сыни тұрғыдан ұсынылған ақпараттар аясында дұрыс шешім қабылдауға;
- өз бетімен мақсат қоюға және оны қорғауға, мақсатқа жету үшін танымдық қызметті жоспарлауға және жүзеге асыруға;
- ақпаратты өз бетімен табуға, талдауға, іріктеу жасауға, қайта қарауға, сақтауға, түрлендіруге және тасымалдауға, мүмкіндігінше заманауи ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың көмегімен жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Көркем еңбек сабақтарында ақпараттық технологияларды қолдану арқылы оқушылардың ақпараттық құзыреттілігін қалыптастыру, заманауи ақпараттық технологияларды, электрондық оқулықтарды және Интернет ресурстарын тиімді пайдалану оқушының шығармашылық қабілетін дамытуға ықпал етеді. Оқушылардың ақпараттық құзыреттілігі мен ақпараттық мәдениетін қалыптастыру қазіргі таңда үздіксіз педагогикалық білім беру жүйесіндегі ең көкейкесті мәселелердің бірі болып отыр.

**Сабақта ақпараттық-
коммуникациялық технологияларды
пайдаланудың тиімділігі:**

- оқушының жеке дара жұмысы;
- аз уақытта мол білімге қол жеткізіп, уақытты үнемдеу;
- білім, білік, дағдыларын тест арқылы бақылау;
- шығармашылық тапсырмалар орындау;
- қашықтықтан оқу мүмкіндігінің туындауы;
- қажетті ақпаратты аз уақыттың ішінде табу мүмкіндігі;
- экономикалық тиімділігі;
- іс-әрекет, қимылды қажет ететін пәндер мен тапсырмаларды оқып үйрену;
- қарапайым көзбен көріп, қолмен ұстап сезіну немесе құлақпен есту мүмкіндіктері болмайтын табиғаттың таңғажайып үрдістерін әртүрлі тәжірибе нәтижелерін көріп, сезіну мүмкіндігі;
- оқушының ой-өрісін дүниетанымын кеңейту.

Ақпараттық технологияларды пайдаланудың *артықшылықтары*

1. АКТ оқытудағы тақырып шеңберіндегі не қандай да уақыт аралығында айтылуға тиіс мәліметтер көлемін ұлғайтады.

2. Өте үлкен ара қашықтықта орналасқан әртүрлі оқу орнында оқуға, жоғары сынып оқушыларын емтихандар мен ҰБТ-ға даярлауға арналған жаттықтыру бағдарламаларын пайдалануға болады.

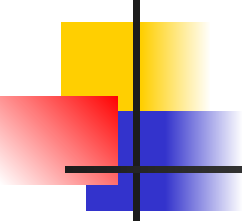
3. Оқыту жүйесінің көпденгейлі жетілдірілуі оқу сапасын арттырады.

4. Оқушы өз бетімен немесе өзге оқушылармен топтасып бірге жұмыс істеуге мүмкіндік алады.

5. Оқушының танымдық іс-әрекеттері күшейіп, өзіндік жұмыстарды тез орындау мүмкіндіктері жетіледі.

Осындай оқыту құралдарының бірі – *цифрлық білім беру ресурстары*. Цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану арқылы оқушы өзбетімен шығармашылықпен айналысуға, теориялық білімін өмірмен ұштастыруға мүмкіндік алады.

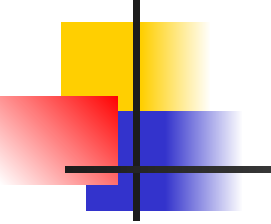
Қорыта айтқанда, заманауи ақпараттық коммуникативтік технологиялар арқылы жүзеге асырылатын оқыту процесі оқушының жаңаша ойлау қабілетін қалыптастырып, оларды жүйелік байланыстар мен заңдылықтарды табуға итермелеп, нәтижесінде өздерінің кәсіби әлеуетінің қалыптасуына жол ашады. Бүгінгі таңдағы ақпараттық қоғам жағдайында, оқушылардың ойлау қабілетін қалыптастыратын және компьютерлік оқыту ісін дамытатын жалпы заңдылықтардан тарайтын инновациялық технологияларды ғана тиімді деп санауға болады. Оқушылардың заманауи ақпараттық коммуникативтік технологиялар көмегімен қалыптасатын және жүзеге асырылатын ойлау қабілеті дәстүрлі технологиялар арқылы берілетін ойлау жүйесінен өзгеше болатындықтан, тек ойлау қабілеті түсінігі ғана емес, қабылдау, есте сақтау жоғарғы деңгейде болады.

1.3 Оқытудың тиімділігін арттыруда мультимедиалық технологияларды пайдаланудың маңызы мен мүмкіндіктері

Оқыту үдерісінде мультимедиалық технологияларды пайдаланудың маңызы мен мүмкіндіктерін қарастырмас бұрын «мультимедиа», «мультимедиялық технологиялар», «білім берудегі мультимедиа» және т.б. ұғымдардың анықтамаларына тоқталайық.

Мультимедиа — компьютерлік графикамен, суреттермен, қозғалыстағы бейнеақпараттармен, анимациямен, мәтіндермен, жоғары сапалы дыбыстармен жұмыс істеуді қамтамасыз ететін интерактивті жүйе.

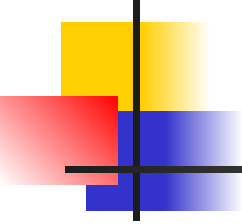

Мультимедианың дамуы бейнетехникалық және дербес компьютерлік технологиялардың өркендеуі нәтижесінде жүзеге асуда. Мультимедиа статикалық (мәтіндік, кестелік, графиктік) және динамикалық (анимациялық, бейнелік), дыбыстық ақпараттарды талапқа сай дәрежеде ұсынуды іске асырады. Оның жалпы сипатын 1-суреттегідей бейнелей аламыз.

Мультимедиалық технологиялар – әртүрлі типті мәліметтерді дайындау, өңдеу, біріктіру, ұсыну әрекеттерін аппараттық және бағдарламалық жабдықтарды пайдалану арқылы жүзеге асыратын технологиялар (әдіс-тәсілдер) жиынтығы.

Сурет 1 – Мультимедианы құрайтын әртүрлі типті ақпараттар.

Мультимедиа технологиясын активті түрде пайдалану оқытудың компьютерлік технологияларын дамытудың болашағы бар бағыттарының бірі.

Сонымен қатар, мультимедиа технологиясын пайдаланудың жаңа бағыттарының бірі – компьютерлік желілерде телеконференциялар ұйымдастыру.

Мультимедиалық бағдарламалардың негізгі атқаратын функцияларының бірі – басқаруды қамтамасыз ету. Қажетті ақпаратқа еш кедергісіз ауысу мүмкіндігі қамтылған. Мысалы, кинофильмдерді көру барысында мультимедиалық бағдарламалар пайдаланушыға қажетсіз кино үзінділерін өткізіп жіберуді, керекті киноүзіндіні бірнеше қайтара көрсетуді жүзеге асырады.

Осы орайда, мультимедиада қолданылатын бейнеақпарат түрлерін жіктеп көрсетуге болады:

- 1) *Қозғалассыз бейне*
- 2) *Мәтін*
- 3) *Қозғалыстағы кескін немесе бейне*
- 4) *Анимация*

Мультимедиалық технологияларды білім сапасына әсері, оқытудағы тиімділігі, қасиеттері, субъект іс-әрекетін дамыту мүмкіндігі, т.б. сипаттамалары бойынша жіктеуге болады. (1 – сызба)

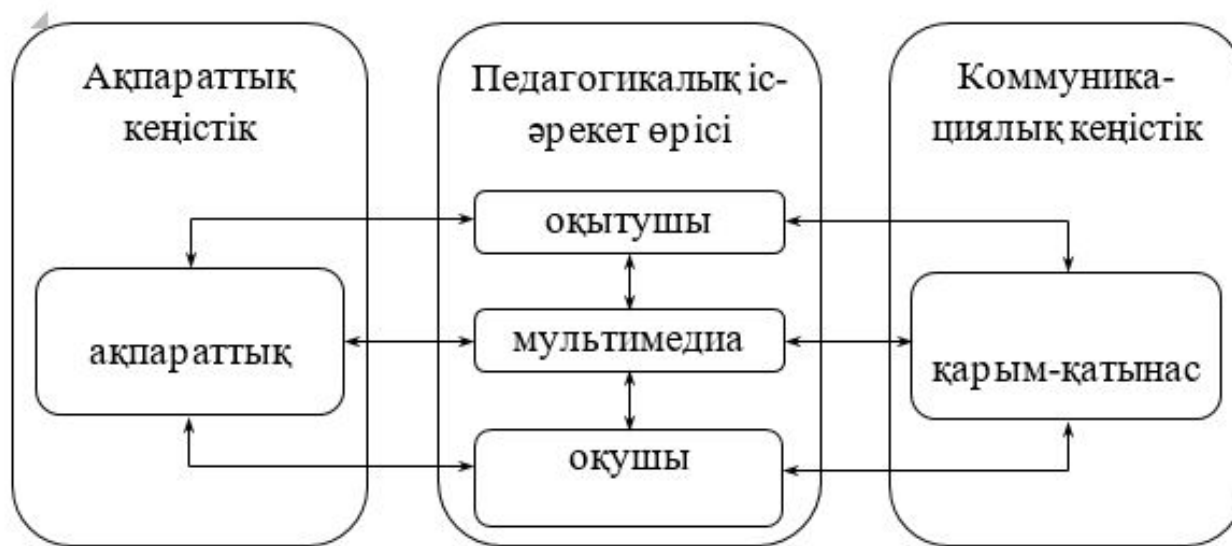

Сызба 1 – Мультимедианың оқытудағы сипаттамалары бойынша жіктелуі

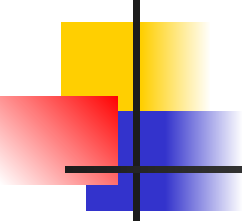
Мультимедиалық технологияларды белгілі бір оқыту жүйесінің мазмұны мен әдістеріне негізделген жағдайда пайдалану тиімді. Мультимедиалық технологиялар мен оқыту әдістерінің өзара байланысы біркелкі болмайды, яғни, бір мультимедиалық құрал бірнеше оқыту әдістерін қамтыса, ал керісінше, бір оқыту әдісінде бірнеше мультимедиалық технологиялар кешені пайдаланылуы мүмкін.

Оқыту процесінде мультимедианы пайдаланып білім берудің: ақпаратты өңдеудің когнитивті аспектілері, оқытудың мотивациялық аспектілері, оқытудың коммуникациялық аспектілері, оқытудың танымдық аспектілері сияқты әртүрлі аспектілерін дамытуға болады.

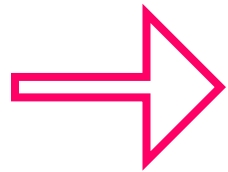
Атап көрсетілген аспектілер негізінде мультимедиалық технологиялардың оқыту процесіндегі ақпараттық-коммуникативтік қызметін былай бейнелейміз. (2-сызба)

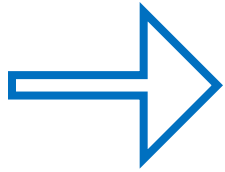
Сызба 2 – Мультимедиалық технологиялардың оқыту процесіндегі ақпараттық-коммуникативтік қызметі.

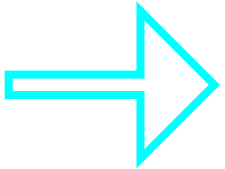
Мультимедиалық технологияларды тиімді пайдалану үшін оның психологиялық-педагогикалық шарттарын қатаң бақылауда ұстау керек:

а) Оқу материалдарын тұлғаның қабылдау ерекшеліктерін ескеру.

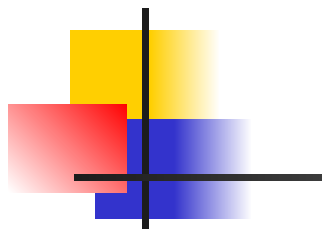
ә) Экрандық оқу материалдарының студенттер мен оқушылардың эмоциясына әсерін бақылау.

б) Оқу материалдарын пайдалану кезінде тұлғаның ойлау қабілетін аттыруға қозғау салу.

Кесте -1 Мультимедиалық технологиялардың оқытудағы мүмкіндіктері

№	Оқыту процесінде кездесетін қиындықтар	Мультимедиалық технологиялардың оқыту тиімділігін арттыру мүмкіндіктері	Мультимедиалық технологияларды пайдаланудағы жетістіктер
1.	Объективті күрделі материалдарды оқыту	Оқу материалын бөлшектеп ұсыну	Оқушылардың оқу материалына қызығушылығы артады
2.	Түсінік-ұғымдардың абстрактылығы, жалпылау, салыстыру, орнықтыру қажеттілігі	Нақты ұғым қалып-тастыру, салыстыру, жалпылау кезіндегі иллюстрациялау	Нақтыдан абстракцияға, жекеден жалпыға ауысу жеңілдігі
3.	Эксперимент жасаудың күрделілігі	Зертханалық дәрісхана-ларда өткізуге мүмкін емес тәжірибелерді демонстрациялау	Зертханалардағы құрал-жабдықтардың жеткіліксіздік мәселесін біршама шешу
4.	Құбылыс, процестер механизмін динамикада көрсету	Құбылыстар мен процестерді модельдеу, динамикада көрсету	Құбылыстар мен процес-тердің табиғатын ашып көрсету
5.	Тез немесе жай өтетін процестерді оқыту	Бейнепроекциялық құрылғылар көмегімен табиғаттағы процесс-тердің жүруін бақылау	Құбылыстар мен процестерді оқыту кезінде уақытты тиімді пайдалану
6.	Объектінің көрінбей-тін бөлігінде өтетін микропроцестерді бақылау, түсіндіру	Коммуникациялық құрылғылар, Web-камералар мүмкін-діктерін пайдалану	Бақылау кеңістігінің шекарасын үлкейту
7.	Негізгі заңдылықтар мен құбылыстарды техникада қолданудың көпсалалығы	Табиғаттағы заңдылықтардың техникада қолданылу аясымен танысу	Заңдылықтар мен құбылыстардың қолданбалы сипатын бейнематериалдармен түсіндіру

Сонымен, қорыта айтқанда,
мультимедиалық технологияларды
пайдаланып оқыту, мынадай нәтижелерге:

- оқу материалын терең түсінуге;
 - оқу мотивациясының артуына;
 - оқуға кететін уақыттың үнемделуіне;
 - алынған білімнің ұзақ уақыт есте сақталуына;
 - білім беруге жұмсалатын шығынның азаюына
- т.б. қол жеткізуге мүмкіндік береді.